

az évben jelentkezik a szocialista mozgalom a volt topolyai járásban is.

Áttanulmányozva a dokumentumokat, túlzás nélkül megállapíthatjuk, hogy bár az okmányösszeállító nem végzett válogatást, mégis többségükben szigorúbb szelektiót is kiállnának. Brindza Károly lelkiismeretesen áttanulmányozta a magyarországi munkásmozgalom akkori szakaszának általános vonatkozásait, időszaki fellendülését és apályát is, s mert ezek az események közvetlen kihatással voltak a járás munkásmozgalmára is. Nyomon követhetjük a Magyarországi Szociáldemokrata Párt elvi nyilatkozatába foglalt programjának, továbbá e program fogyatékoságainak közvetlen kihatását is a járás munkásmozgalmára. Az okmányokhoz fűzött magyarázatok kiválóan szemléltetik a magyarországi szociáldemokrata munkásmozgalomban jelentkező ideológiai áramlatokat is. Ugyanis 1896-tól egészen 1903-ig a mezőgazdaság egy része elszakadt a szociáldemokrata párttól és Várkonyi István vezetése alatt radikálisabb agrárprogrammal önálló osztályharcot folytatott. Ennek a mozgalomnak is akadtak elég szép számban hívei a topolyai járásban, s volt időszak, hogy egy községben két eszmeileg eltérő szervezet is

fennállt. Később, a XX. század elején, a Mezőfi Vilmos által vezetett ún. Magyarországi Újjászervezett Szociáldemokrata Párt, amely ugyancsak az agrártömegeket mozgósította, a topolyai járásban is szerzett híveket. Meg kell még állapítanunk, hogy az okmányok néhol túlméretezett magyarázatai csak részben térnek el az okmánykötetek előkészítésének általában alkalmazott módszereitől. Ezek azonban egyúttal lehetővé teszik, hogy nemcsak a szakemberek, hanem a széles olvasóközönség is megértse tartalmát és ezáltal megvalósult az eredeti cél, hogy értékes könyvet kapjon.

Nem túlzunk, amikor megállapítjuk, hogy az okmánykötetet nemcsak a járás munkásmozgalma szempontjából jelentős, de az általános jellegű munkásmozgalmi eseményekre vonatkozó okmányai és a hozzájuk fűzött magyarázatok az olyan művek sorába emeljük, amelyek jelentősen hozzájárultak a háború utáni vajdasági történelemírás fejlődéséhez.

Ezért nagy elismeréssel kell szólnunk nemcsak Brindza Károlyról, a kötet összeállítójáról, hanem azokról is, akik a nyomtatási költségek fedezéséhez szükséges anyagi eszközöket előteremtették.

Dr. MÉSZÁROS SÁNDOR

ÚJABB KÉTNYELVŰ ADY-KÖTET

ADY ENDRE: *Pjesme — Verseki.*

Preveo s mađarskog — Horvátra fordította: Josip Krleža.

Savez Mađara SR Hrvatske — Horvátországi Magyarok Szövetsége, Osijek — Eszék, 1978.

A Horvátországi Magyarok Szövetsége által kiadott kétnyelvű verseskötet Ady Endre születése századik évfordulójának megünnepléséhez kíván hozzájárulni. Az 51 költeményt a ma Zágrábban élő Josip Krleža — Miroslav Krleža névrokona — fordította, kinek ez az első fordításkötete. Tanítóskodásának állomás-helyei Harasztji, Sepse, Ujbezdán, Szabadka környéke, valamint Ko-

pács voltak. A régi Jugoszláviában haladó szellemű nézeteiért gyakran üldözték. Kopácsra kerülve részt vett a JKP illegális munkájában a helybeli pártsejt titkáraként. A II. világháború alatt száműzetése, majd bebörtönzése után sikerült eljutnia a partizánegységekhez. A felszabadulás után kerületi, majd köztársasági tanügyi tanácsossá neveztek ki, s mint ilyet nyugdíjazták 1968-ban.

A Szabadkán töltött évek alatt ismerkedett meg a Híd-mozgalommal, mely többek között szellemi örökségének vallotta Ady költészetét is. A Híd Könyvtár kiadásában jelent meg Jugoszláviában az első Ady-kötet, a Híd egyik munkatársa, Löbl Árpád pedig Zarko Plamenac néven publikálta „az első nagyobb délszláv Ady-versfüzért”. (136.)

Josip Krleža Ady mellett még József Attila költeményeinek is fordítója.

A kötetben szereplő műfordítások legtöbbje a *Vér és arany*, a *Szeretném, ha szeretnének*, az *Új versek*, valamint *Az utolsó hajók* című posztumusz gyűjteményből való. Az összeállítás, mely „a teljes Ady-opus használatáról tanúskodik” (137.), kilenc ciklusra tagolódik.

A válogatásban az első helyen az ars poetikaszerű versek szerepelnek. Helyet kaptak azután „a hazában való hontalanság”-ot, az Ady-nemzedék, a magyar messiások tragikus sorsát kifejező versek, a szerelem és az életöröm ódái, más-kor viszont elégikus hangvételű költeményei, a proletárforradalmat sürgető, igenlő jóváindulások. Ezek ellenpólusaként jelentkeznek a kötetben a Halál-versek, az élettől való rettegés halk szavú, dekadens ízű versei.

A gyűjteményből hiányoznak az Ady kifejezetten háborús költésze-

tét illusztráló darabok. Ezt a hiányt azért tartjuk szükségesnek megemlíteni, mert az *Emlékezés egy nyár-éjszakára* című vershez hasonló költemények elengedhetetlen elemei a forradalmár, az antimilitarista Ady Endréről kialakítandó összképünknek.

A versfordításokat Bosnyák István, Pavle Blažek és Csuka Zoltán rövid értékelései egészítik ki. A két utóbbi a műfordításokról nyilatkozik elismerően mind a szöveghűséget, mind pedig a költészeti szempontokat illetően.

Bosnyák István tanulmánya Josip Krleža rövid életrajzát, a két-nyelvű kötet megkomponálásának elveit, az Ady-életmű külföldi, első-sorban délszláv átvételét, fogadtatásának történetét ismerteti, de szól Josip Krleža „eredeti, nem valami konkrét »megrendelésre«, hanem az intim fordítói ízlés hangjaira figyelő választás”-áról is, melynek révén számos „nem antologikus”, de mégis értékes Ady-vers kapott helyet a fordításgyűjteményben.

Az Adyt tolmácsoló Josip Krleža Paszkal Gilevszkiével, valamint Jože Hradillal és Kajetan Kovičcsal, egyben a délszláv műfordítás-irodalmat gazdagítva, járult hozzá a magyar költészet klasszikussá nőtt „Muszáj Herkules”-e jubileumának megünnepléséhez.

KAICH KATALIN

NÉGY ARCÉL A FORGATAGBAN

ISTVAN BRAŠNJO: *Klopka*.

Bratstvo-jedinstvo, Novi Sad, 1977.

FERENC FEHER: *Pesma đaka sa salaša*.

Nolit—Prosveta, Beograd, 1978.

B. ISTVAN FOKI: *Petrovaradin*.

B. Istvan Foki, Novi Sad, 1977.

ISTVAN NEMET: *Jeste li videli tog mališu*.

Radnički univerzitet „Radivoj Čirpanov”, Novi Sad, 1978.

Négy kötet vár szerényen, de öntudatosan az asztalomon bemutatásra, bemutatkozásra. Négy kötet, négy kapu. Vagy szaporítva a képe-

ket: négy óra, négy csepp... négy üzenet abból a végtelen postából, amelyet két nép válthat és váltania kell, mert csak így élhet egymás